

[Holstein.]

menligninger og derigennem danne sig et nogenlunde begrundet Skøn over, hvordan deres Ejendomme i Virkeligheden var vurderet.

Forholdet er jo det, at mange Steder vurderer man ikke Jorden efter Hartkorn, efter det gamle Hartkorn, som dog indeholder en vis Vejledning, i hvert Fald paa Øerne, og endnu mindre vurderer man efter en ny Bonitering. Jeg skal f. Eks. nævne, at paa den Gaard, som det ærede Medlem Hr. Olufson fremdrog, og som er mig saa bekendt, er Forholdet det, at ved Lensaflysningen blev der foretaget en ny Bonitering af Landinspektøren af den paagældende Herregaards Jorder, og den havde til Følge, at Taksterne gennemsnitlig blev forhøjet — det er god Jord paa den Gaard — fra ca. 15 til Takst 18. Det er dog en Post, som man siger. Saadanne Boniteringer foretager Vurderingsmændene ikke, naar de vurderer, dem lader de ikke foretage. Det er overhovedet ikke almindeligt, at de kommer ud i Markerne, i hvert Fald paa Flertallet af de Ejendomme, hvis Jorder de skal vurdere. De sidder hjemme og vurderer efter et Slumpskøn og benytter for en stor Del Hartkornsansættelserne her paa Øerne; men disse Hartkornsansættelser er jo kun en meget ufyldstgørende Vejledning, saaledes som Landejendommene nu er kommet i Kultur og drives. Og nu er der altsaa Tale om, at Forholdet yderligere skal være det, at en saadan Jordvurdering skal være Grundlaget for Ekspropriation. Der skal altsaa ikke foretages nogen Nybonitering af Jorden i Tilfælde af Ekspropriation, det er der ikke Tale om; nej, Vurderingen, Jordskyldsvurderingen skal danne Grundlaget for Ekspropriationen. Det er ved Hjælp af en saadan Paragraf, at de højtærede Regeringspartier mener at have tilfredsstillet Grundlovens Paragraf om fuldstændig Erstatning for Ekspropriation.

Jeg maa maaske i denne Forbindelse tillade mig at henvise til, hvad Ordføreren paa den grundlovgivende Rigsdag udtalte om Udtrykket: „fuldstændig Erstatning“ i den paagældende Grundlovsparagraf. Han henviste til Anders Sandøe Ørsteds Forordning af 5. Marts 1845 om Ekspropriation til Jernbaneanlæg og de udførlige Paragraffer i denne Forordning om Erstatningens Beregning og Fremgangsmaaden ved Erstatningens Fastsættelse. Dem henviste han til som de Bestemmelser, der burde være de ledende ved Opfyldelsen af Grundlovens Bestemmelse om, at der skal gives fuld-

stændig Erstatning i Tilfælde af Ekspropriation. I disse Artikler i Jernbaneforordningen af 1845, der er meget omhyggeligt udarbejdet af Danmarks skarpsindigste Jurist, som ikke tænkte paa at ville krænke det Grundprincip, at naar privat Ejendom eksproprieres, skal der gives fuldstændig Erstatning, hævder Anders Sandøe Ørsted, at der skal ikke alene gives Erstatning for det direkte Tab, for Handelsprisen, men der skal ogsaa gives Erstatning for det, det ærede Medlem Hr. Madsen-Mygdal fremhævede, for de indirekte Virkninger paa den Ejendom, hvorfra der eksproprieres, og endvidere hævder han, at der skal ogsaa gives Erstatning for en saadan Interesse som den rent æstetiske Interesse. Hvis en Ejendom — staar der i en af Artiklerne — har en smuk Beliggenhed, skal der ogsaa gives. . . .

Formanden: Jeg anmoder det ærede Medlem om ikke at fjerne sig saa langt fra de foreliggende Lovforslag.

Holstein: Ja, naar Formanden ikke mener, at Spørgsmaalet om Erstatningens Beregning vedrører dette Lovforslag, saa. . .

Formanden: Forhandlingerne paa den grundlovgivende Rigsdag vedrører ikke dette Forslag.

Holstein: Ja, saa skal jeg kun sige, at efter den Fortolkning, der gaves af denne Paragraf — jeg skal slutte hurtigt — under den grundlovgivende Rigsdags Forhandlinger, var det Meningen, at Erstatningen skulde beregnes som af Anders Sandøe Ørsted angivet i Jernbaneforordningen, saaledes at der ogsaa gives Erstatning ud over de Interesser, jeg har nævnt, for det, han kalder et Agreement, som den æstetiske Værdi, for den paagældende Ejer. Saa vidtgaaende tog han det. Noget saadant er der jo aldeles ikke Tale om, hvis § 9 skulde komme for Skade at blive ophøjet til fremtidig Hovedeksproprieringsbestemmelse her i Landet. Der er ingen Tvivl om, at efter Grundlovsfædrenes Opfattelse og efter vor største Jurists Opfattelse vil en Erstatningsbestemmelse som denne ikke alene være i Strid med Grundloven, men ogsaa i Strid med det, man i Juraen kalder Forholdets Natur og Retsordningens Aand og Grundsætninger. Det er ganske givet.

Jeg ser derfor ikke rettere end, at det er fuldkommen berettiget, at der baade fra konservativ Side og fra Venstres Side har rejst sig saa stærk en Opposition, som Til-